

Zakenethiek:

Examen:

* schriftelijk, drie vragen, 1 lange 2 korte

- lange vraag: je krijgt een recente case en moet daar de cursus op toepassen
- korte vragen: kennisvragen waarbij je voorbeelden moet geven (best niet degene die gezien zijn in de les, maar in het nieuws voorkomen)

* leerstof:

- handboek behalve hoofdstuk 1 en 10
- studiemateriaal (Blackboard)
- nota's
- gastcolleges

H1: Waarden en normen

Terug naar het begin: acht concepten

Wat verschuift er in onze wereld?

= Link tss waarde- en economische verschuivingen en heeft impact op de organisatie en hoe deze zich moet gedragen.

→ Er zijn verschillende verschuivingsprocessen die invloed hebben op ons waardesysteem.

→ We zijn op weg naar een duurzamere economie

→ In de hedendaagse samenleving zijn er verschuivingen in de waarden en normen, we zijn aan het bewegen.

vb: de stabiliteit v/h gezin daalt (nu meer echtscheidingen)

-> het geloof speelt een minder belangrijke rol, het individu op zich is belangrijker geworden

-> de vrouwen gaan nu ook werken (was vroeger niet zo) en verder studeren (maar er is nog steeds een loonkloof)

-> het stemrecht voor vrouwen is ontstaan (in 1948)

1) waarden:

= het is het meest fundamentele omdat hieruit de normen voortgroeien, men operationaliseert de waarden adhv aantal normen

(waarde: eerlijkheid, norm: niet liegen)

- vb: respect

- zijn niet concreet, maar wel fundamenteel

2) normen: (= concreter, tastbaarder dan waarden)

- vb: de 10 geboden (= zijn richtlijnen voor interactie tussen personen)

Deze lijst van 10 normen is zeer fundamenteel en speelt zich af in de woestijn waar Mozes op de berg de geboden krijgt.

° Het is een soort grondwet: fundamentele afspraken die we maken. Maakt duidelijk hoe mensen met elkaar moeten omgaan en samenleven.

° primitieve formulering van de grondwet

- Grondwet: we leven er naar en we 'kennen' ze niet (ze is ingebakken). Wanneer een nieuw land toetreedt tot de EU, dan moet de grondwet van dat land stroken met de richtlijnen van de EU -> de grondwet is de ruggengraat van de samenleving, bepaalt de interactie tss individuen
 - De grondwet bepaalt hedendaags de richtlijnen van interactie.
 - = de fundamentele regels liggen hierin vast

3) moraal: verzameling van waarden en normen op een bepaald moment in de tijd en op een bepaalde plaats (volgens Max Weber) -> bep. interactie tussen individuen
-> Weber zegt dat het tijd en ruimtelijk afhankelijk is

4) ethiek: bepaalt reflectie/nadenken over waarden en normen

5) wet

6) cultuur

7) religie:

- heeft een zeer regulerende rol in de premoderne samenleving
 - ° bron van waarden en normen wordt buiten het bereik v/h individu geprojecteerd, maar 'hierboven' (= eigen aan bijna alle premoderne samenlevingen)
 - ° 10 geboden werden door god doorgegeven, wie zich er tegen verzet, verzet zich rechtstreeks tegen God → religie is conserverend en verzet is vrijwel onmogelijk
- speelt een belangrijke rol in het bewaren van regels
 - ° de religie is hedendaags 'een keuze', vroeger was dit niet het geval en in enkele landen is dit nog steeds niet mogelijk
(DUS: "mijn waarden" zijn irrelevant in een traditionele samenleving!)
 - ° we zijn aan het gaan naar een postindustriële samenleving dat zegt 'mijn waarden, mijn normen'

8) technologie

→ Regelgeving op waarden en normen bestaan, omdat ze overtreden worden.

Het waarden en normensysteem heeft echter andere implicaties in verschillende soorten samenlevingen.

*** Premoderne samenleving:**

Als u de wetten negeert als individu stelt u het gezag van God in vraag. De religie heeft hier aldus een essentiële rol. De bron van moraliteit bevindt zich buiten het bereik van het individu, want is bijvoorbeeld in handen van een God of een religie.

*** Moderne samenleving (16^e-17^e eeuw):**

Een God of de religie valt hier weg. De religieuze omkadering van de waarden en normen wordt geschrapt. De bron van moraliteit komt binnen het bereik van het individu te liggen. Personen als Immanuel Kant zijn in dit soort samenleving belangrijk. Het gevolg van dit soort samenleving en het wegvallen van een religieuze omkadering is dat discussie mogelijk wordt, je kan argumenten geven en het wordt een kwestie van meerderheid en minderheid.

*** Postmoderne samenleving:**

In dit soort samenleving worden de waarden van jezelf en worden de normen opgelegd. De religie wordt hier een persoonlijke keuze. In dit soort samenleving kunnen waarden en normen, meer dan vroeger, veranderen.

Voorbeelden van bovenstaande concepten kunnen geven:

= verschuivingen in de waarden en normen (zie voorbeelden)

1) veiligheid (belangrijke waarde) vertaalt zich in een norm (gordel dragen = zelfs een wet geworden)

2) Je vertrekt van de waarde 'mannen en vrouwen zijn gelijk', gaat dit zich vertalen in het bedrijfsleven? Gaat dat gevolgen hebben voor het bedrijfsleven?

-> nu heb je zelfs al quota zoals 'x aantal moeten minimaal vrouwen zijn in het bestuur'
= waarde verschuiving (= andere manier van denken)

→ komt kei hard aan in het bedrijfsleven

3) Door de digitalisering word je elke dag geconfronteerd met culturele diversiteiten en zal na een tijd convergentie tussen de waarden en normen ontstaan.

- 4) De vrijheid die een individu heeft, is sterk veranderd tov vroeger.
vb: WN's switchen nu sneller tussen jobs -> er ontstaat **beweging** op de arbeidsmarkt
- 5) De consumentattitude is sterk veranderd -> nu meer een wegwerpmaatschappij
vb: fast fashion zoals bij H&M (kledij verandert met een hoge snelheid)
-> zorgt voor een enorme afvalberg
- 6) Vandaag wordt anders nagedacht over het milieu tov vroeger: 'MVO, sustainability,...'
- 7) de impact van een verandering van waarden en normen kan gigantisch zijn
vb: vroeger werden konijntjes kaal geplukt om kleding te maken, nu is dit verboden
en wordt dit direct op het internet geplaatst → de firma zal een grote boete krijgen
- Dit zijn allemaal waarden en normen in de samenleving

Waarden en normen bij individuen:

1) Wet = gestolde waarden en normen

- vb: in de wet staat dat je in België rechts moet rijden, je mag max. 120 km/u rijden op de autosnelweg,...
- > ook al wordt de wet door iedereen overtreden vb: te snel rijden, mag deze niet afgeschaft w, want dient als referentiepunt (anders gaat men vb 170 km/u rijden)
- > daarnaast heeft iedereen zijn eigen richtlijn: sommige vinden 100 km/u snel, andere vinden 140 km/u snel
- > meesten waarden en normen zitten geïnstitutionaliseerd in je gedrag; niet iedereen kent de grondwet, maar toch leeft iedereen naar de grondwet
- de waarden en normen zitten net zoals bij de ijsberg, onder het water
normen = gedrag dat evident is geworden vb: je tanden poetsen voor het slapen
- > er zijn duidelijke regels van wat correct sociaal gedrag is, bepaalt door de waarden en normen (= dit gebeurt onbewust)
(slechts een klein stukje v/d waarden en normen zit in de wetten)
- als waarden en normen gaan schuiven, gaat het gedrag ook veranderen

→ Mensen managen in verschillende landen is zeer verschillend owv de verschillende waarden en normen.

-> Internationaal management niet kunnen standaardiseren, want ze veranderen doorheen de tijd.

-> vanachter heeft elke persoon zijn eigen cultuur

Invloed van waardenverschuivingen voor ondernemingen:

* verschuivingen in verhouding met stakeholders

- leveranciers (hfst 4)
- consumenten (hfst 5)
- werknemers (hfst 6)
- investeerders (hfst 7)
- milieu (hfst 8)
- samenleving (hfst 9)

→ Met welke elementen moet je rekening houden als je naar bovenstaande stakeholders kijkt?

- * MVO als nieuwe verhouding t.o.v. de samenleving
 - bedrijven gaan nu op een andere manier om met de samenleving tov vroeger én de veranderingen gaan snel !
 - nu is 'sustainability' belangrijk, vroeger was dit nog niet zo belangrijk
 - * Business case voor MVO
 - * Explicitering en controle van interne waarden en normen
 - (de bedrijfsethische revolutie: bedrijven maken hun eigen set van waarden en normen
 - > ze formuleren in vb hun missie, code of conduct, wat ze opleggen aan hun leveranciers, wat ze aanbieden aan hun klanten. ... welke waarden en normen ze centraal stellen
 - = bedrijven bouwen hun eigen ijsbergen)
 - <-> bij KMO's gebeuren de waarden en normen informeel, bij grote bedrijven worden ze expliciet geformuleerd in de missie, code of conduct,...
- In de cursus is er een verschuiving van ethisch naar duurzaam ondernemen.

Manners are of more importance than law the law touches us but here and there and no and then.

Manners are what vex or soothe, corrupt or purify, exalt or debase, barbarize or refine us by a constant, steady, uniform and insensible operation like that of the air we breathe in.

Edmund Burke (*Letters on a Regicide Peace* 1795)

Voorbeeld:

Ramp BP: Had bespaard op veiligheid -> zij vonden het belangrijker dat de boten op tijd terug vertrokken = ongelukken gebeurd.